

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
«Альтернативні засоби комунікації для дітей з психофізичними порушеннями»
підготовки бакалавра

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «Альтернативні засоби комунікації для дітей з психофізичними порушеннями» підготовки бакалавра

Розробник: Мацюк Зоряна Сергіївна, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, кандидат філологічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: Ірина Брушневська

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

Ірина Кузава

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	<u>Галузь знань</u> 01 Освіта / Педагогіка <u>Спеціальність</u> 016 Спеціальна освіта_(016.02 Корекційна психопедагогіка) <u>Освітньо-професійна програма</u> Корекційна психопедагогіка та логопедія <u>Освітній рівень: перший</u> (бакалаврський)	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>150/5</u>		Рік навчання 3
ІНДЗ: <u>є</u>		Семестр 5-ий
		Лекції 10 год.
		Практичні 20 год.
		Самостійна робота 110 год.
Консультації 10 год.		
Форма контролю: залік		
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладачів

ППП: Мацюк Зоряна Сергіївна

Науковий ступінь: кандидат філологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380663727954, Maciuk.Zoriana@vnu.edu.ua,
Zoriana_Matsiuk@ukr.net

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус освітнього компонента «Альтернативні засоби комунікації для дітей з психофізичними порушеннями» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Силабус ВОК є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти, укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; алгоритм вивчення навчального матеріалу ВОК; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета ОК – схарактеризувати сучасні методики навчання альтернативної комунікації дітей з особливими комунікативними потребами та визначити умови їх застосування у центрах соціальної реабілітації. Навчити дитину з обмеженими можливостями висловлювати свої бажання й почуття, будувати взаємини і з рідними, і зі сторонніми людьми можливо за допомогою спеціальних технологій. Однією з таких

технологій є система альтернативної комунікації, основу якої складають невербальні засоби спілкування.

Завдання ОК:

Основними завданнями вивчення ОК «Альтернативні засоби комунікації для дітей з психофізичними порушеннями» є ознайомлення здобувачів освіти із засобами альтернативної та допоміжної комунікації, особливостями їх використання у спілкуванні з різними категоріями дітей та дорослих, які мають обмеження комунікації; формування вміння використовувати засоби альтернативної та допоміжної комунікації.

Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): навички комунікації; здатність брати на себе відповідальність; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; розуміння важливості дедлайнів; здатність логічно і системно мислити; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та інше.

Методи навчання: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольні-оцінювальні; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					*Форма контролю/ Бали
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	
1	2	3	4	5	6	7	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНИХ МЕТОДИК АЛЬТЕРНАТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ							
Тема 1. Системи альтернативної комунікації та методика їх використання.		2	2		15		ДС, РМГ, ІРС, Т/ макс. к-ть балів за прак. занят./ 8
Тема 2. Діагностика готовності дитини до засвоєння альтернативної комунікації для дітей з психофізичними порушеннями.		2	2		15	2	ДС, РМГ, ІРС, Т / 8
Тема 3. Організація та зміст корекційно-педагогічної роботи з навчання допоміжної та альтернативної комунікації для дітей з психофізичними порушеннями.			4		20	2	ДС, РМГ, ІРС, Т / 16
Разом за змістовим модулем 1		4	8		50	4	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИКИ ЗАСОБАМИ КОМУНІКАЦІЇ							
Тема 4. Комунікація за допомогою технічних засобів.		2	2		15	2	ДС, РМГ, ІРС, Т / 8

Тема 5. Комунікація за допомогою жестів для дітей з психофізичними порушеннями.		2	4		15	2	ДС, РМГ, ІРС, Т / 16
Тема 6. Комунікація за допомогою предметів, фотографій, зображень.		1	4		15	2	ДС, РМГ, ІРС, Т / 16
Тема 7. Комунікація за допомогою графічних символів.		1	2		15		ДС, РМГ, ІРС, Т / 8
Разом за змістовим модулем 2		6	12		60	6	
ІНДЗ							20
УСЬОГО ГОДИН	150	10	20		110	10	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} Форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота студента – це самостійне навчання студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, однак виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника.

Самостійна робота оцінюється на практичних заняттях і є складовою підсумкової оцінки студента.

Таблиця 3

№ з/п	Тема	К-ть годин
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНИХ МЕТОДИК АЛЬТЕРНАТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ		
1	ТЕМА 1. Системи альтернативної комунікації та методика їх використання. <i>Створити інформативну таблицю в канві відповідно до теми.</i>	15
2	ТЕМА 2. Діагностика готовності дитини до засвоєння альтернативної комунікації для дітей з психофізичними порушеннями. <i>Підготувати підбірку дидактичних вправ відповідно до теми.</i>	15
3	ТЕМА 3. Організація та зміст корекційно-педагогічної роботи з навчання допоміжної та альтернативної комунікації для дітей з психофізичними порушеннями. <i>Створити вправи до теми.</i>	20
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИКИ ЗАСОБАМИ КОМУНІКАЦІЇ		
5	ТЕМА 4. Комунікація за допомогою технічних засобів. <i>Підготувати підбірку вправ до теми.</i>	15
5	ТЕМА 5. Комунікація за допомогою жестів для дітей з психофізичними порушеннями. <i>Створити дидактичний матеріал згідно з теми.</i>	15
7	ТЕМА 6. Комунікація за допомогою предметів, фотографій, зображень. <i>Створити підбірку вправ до теми.</i>	15
8	ТЕМА 7. Комунікація за допомогою графічних символів. <i>Створити інформативну таблицю в канві відповідно до теми.</i>	15
	Разом	110

Тема № 1. Системи альтернативної комунікації та методика їх використання

1. Загальне поняття про альтернативну комунікацію. Ключові поняття комунікації.
2. Види допоміжної та альтернативної комунікації.
3. Форми альтернативної комунікації.

Тема № 2. Діагностика готовності дитини до засвоєння альтернативної комунікації

1. Психолого-педагогічні підходи щодо діагностування потреби в допоміжній та альтернативній комунікації.
2. Етапи діагностичної процедури.
3. Методи діагностичної процедури.

Тема № 3. Діагностика готовності дитини до засвоєння альтернативної комунікації

1. Діагностичний інструментарій.
2. Матриця спілкування.
3. Рівні розвитку комунікативних навичок.

Тема № 4. Організація та зміст корекційно-педагогічної роботи з навчання допоміжної та альтернативної комунікації

1. Мета та завдання навчання.
2. Принципи корекційно-педагогічної роботи.
3. Зміст, методи та прийоми корекційно-педагогічної роботи з навчання допоміжної та альтернативної комунікації.

Тема № 5. Комунікація за допомогою технічних засобів

1. Використання «Інтерактивної дошки» в якості засобу комунікації.
2. Використання технічних засобів «Комунікативні пристрої з синтезатором мовлення» в роботі з «немовленськими» дітьми для організації підтримуючої комунікації.
3. Пристрій для програвання окремих повідомлень.

Тема № 6. Комунікація за допомогою жестів

1. Основи жестового мовлення.
2. Зміст поняття «жест» та його функція.
3. Групи жестів.

Тема № 7. Комунікація за допомогою жестів

1. Використання жестового мовлення в дефектології.
2. Знакові системи жестового мовлення.
3. Загальні рекомендації щодо навчання жестового мовлення.
4. Порядок введення жестів.

Тема № 8. Комунікація за допомогою предметів, фотографій, зображень

1. Загальні рекомендації щодо навчання комунікації за допомогою предметів, фотографій, зображень.
2. Використання предметів, які оточують «немовленсьву» дитину в організації початкових форм комунікації.
3. Ускладнення комунікативних можливостей шляхом використання зображень.

Тема № 9. Комунікація за допомогою графічних символів – 2 год.

1. Система графічних символів
2. Істотні характеристики графічних символів.
3. Методичні вимоги до графічних символів. Порядок введення графічних символів.
4. Схема знайомства з графічним символом.

Тема № 10. Комунікація за допомогою графічних символів

1. Загальні принципи навчання графічним символам.
2. Техніки спілкування за допомогою графічних символів.
3. Комунікативна система обміну картками PECS.

4. Мета та етапи навчання альтернативній системі комунікації PECS.

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Вид – науково-практичний проєкт: створення дидактичного збірника «Альтернативна комунікація в таблицях».

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання роботи
4 бал	Актуальність обраної теми проєкту
2 бали	Відповідність дібраного матеріалу до мети та завдань проєкту
10 балів	Якість, чіткість, повнота, оригінальність дидактичного матеріалу
3 бали	Творчий підхід до виконання ІНДЗ
1 бал	Якість оформлення роботи
20 балів	Разом

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Альтернативні засоби комунікації для дітей з психофізичними порушеннями» здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента, відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>) в діапазоні від **0 до 100 балів**. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, виконання контрольних робіт тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення (максимальна кількість балів за одне практичне заняття - б), відповідно до розкладу. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять,

%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20(3).pdf). Навчання осіб із особливими потребами передбачає залучення додаткових технологій дистанційного навчання під час здійснення всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку здобувачів освіти. Під час організації освітнього процесу в Університеті технології дистанційного навчання можуть використовуватись при проведенні навчальних занять, контрольних заходів, а також при забезпеченні самостійної роботи.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач освіти досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ВОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ВОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передусе семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ВОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82i%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC_%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з ВОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 100 балів.

Здобувачі вищої освіти можуть долучатися до оновлення змісту ОК шляхом подання пропозицій викладачу. Ел.адреса викладача для такої пропозиції: Maciuk.Zoriana@vnu.edu.ua

V. Підсумковий контроль

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Альтернативні засоби комунікації для дітей з психофізичними порушеннями» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів, як правило, – 60.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

VI. Шкала оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним/педагогічним працівником, враховуючи такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 4

Критерії оцінювання навчальних досягнень	Правильність отриманих відповідей/бали		Повнота та логічність відповіді/бали		Наявність висновків та ілюстративних прикладів/бали		Презентація (тощо) /бали		
Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти/загальна кількість балів	Відмінно/ 8 балів	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	2	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	2	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	2*/ 1**	<i>презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію. Дотримано вимог академічної доброчесності</i>	1**
	Дуже добре/ 7-6 балів	розкриває основний зміст теоретичних питань та практичних завдань. Вільно та коректно послуговується	2	володіє навчальним матеріалом, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок.	2	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані висновки	1*/ 0,5**	<i>презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності.</i>	0,5**

	науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності		Демонструє традиційні підходи до вирішення проблем з елементами новизни тощо				<i>Дотримано вимог академічної доброчесності</i>	
Добре/ 5 бали	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	1,5	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень. Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	1,5	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	1*/ 0,5**	<i>презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності</i>	0,5**
Задовільно/ 4-3 бали	частково розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, є неточності. Є неточності під час вживання наукової термінології, дотримується академічної доброчесності	1	частково відтворює навчальний матеріал, виявляє задовільний рівень знань окремих положень. Розуміє матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	1	не завжди, але може навести приклади. Робить формальні висновки	1*/ 0,5**	<i>презентація оформлена в довільній формі, структура презентації включає окремі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності</i>	0,5**
Достатньо/ 2 бали	під час відповіді припускається фактичних помилок. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилок і неточностей. Дотримується академічної	1	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Частково	0,5	не завжди вдається сформулювати висновки. Як правило, вони носять формальний характер	0,5*/ 0,25**	<i>презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів</i>	0,25**

		доброчесності		розуміє матеріал, під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації					
Незадовільно/ 1-0 бали	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності	0,25	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити	0,25	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати	0,5*/ 0,25**	презентація відсутня або порушено вимоги академічної доброчесності	0,25**	

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Таблиця 6

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Альтернативна комунікація: навчально-методичний посібник / Укладач Алла Володимирівна Сімко. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2024. 144 с.
2. Боряк О. В., Косенко Ю. М. Альтернативна комунікація як засіб розвитку мовленнєвої діяльності дітей із комплексними порушеннями. Педагогіка. 2021.
3. Дробіт Л. Р., Матюхіна О. О. Альтернативні засоби комунікації у логопедичній роботі. Науковий часопис. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Вип. 45, 2023.
4. Куценко Т. О. Використання допоміжної альтернативної комунікації при навчанні дітей з розладами аутичного спектра. *Освіта осіб з особливими потребами*. 2013. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ооор_2013_4%282%29__26.pdf.
5. Лопатіна Г. О. Методичні основи системи спілкування за допомогою обміну картками. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 27. С. 110–113.

6. Мацюк З., Фенко М. Інноваційні методи розвитку комунікативних здібностей дітей дошкільного віку в інклюзивно-реабілітаційних центрах. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2/2022.
7. Мацюк З., Фенко М. МАК-техніки – інноваційний засіб розвитку мовлення дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. *Acta Paedagogica Volynienses*. Луцьк. 2023. № 3. С. 10-16.
8. Мацюк, З., Фенко, М. Елементи ейдетики у системі мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2022, 6, 9–16, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.6.2>
9. Мацюк, З., Фенко, М. Сторітеллінг – інноваційні технології креативного навчання. *Освітні горизонти: інформаційно-методичний вісник. Част. II.: Досвід. Пошуки. Проблеми*. Луцьк, 2023. с. 162-165.
10. Мацюк, З., Штучний інтелект як інноваційні методи вивчення української літератури. *Освітні горизонти: інформаційно-методичний вісник. Част. II.: Досвід. Пошуки. Проблеми*. Луцьк, 2024.
11. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / [кол. авторів; за заг. ред. Брушневської І.М.]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 212 с. Електронна версія доступна за покликаннями: <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-andinstitutions/fakultet-pedahohichnoyi-osvity-ta-sotsialnoyi-roboty>
12. Сачева А. Використання альтернативної комунікації у взаємодії дітей з розладами аутистичного спектру. В матеріалах V Міжнар. наук.-практ. конф. Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень, Черкаси, 11 квіт. 2025.
13. Чайка М. С. Система розвитку комунікативної діяльності дошкільників з комплексними порушеннями засобами альтернативної комунікації. Одеса, 2025.
14. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посібник : для педагогічних працівників. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021.
15. Швалюк Т. М., Марченко І. С. Альтернативні та допоміжні технології: досвід і перспективи застосування у вітчизняному безбар'єрному просторі осіб із особливостями психофізичного розвитку. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023.
16. Burkhart L. What is AAC? International Society of AAC. 2016. – URL: <https://www.isaac-online.org/english/what-is-aac/>